

Caricatures que no esquematitzen els trets més peculiars d'algú, sinó que plasmen l'entrada a sac al fons de la seva ànima per extreure'n, amb impecable pinzellada, tot el potencial humà. Aquest és el treball que l'artista posa al servei de lectors i simpatitzants del setmanari «El Jueves»

J O R D I G I N É S

«GIN»

JORDI SOLER

La tarda del primer dia de febrer de 1995, que s'esqueia en dimecres, va morir d'una fulminant hemorràgia intestinal l'humorista Jaume Perich. Qui això signa va assabentar-se de la desgràcia veient el *Telenotícies vespre* del dimecres; a part del cop de puny a l'ànima que va representar la mala nova –li havia fet una entrevista anys enre-re i, a més, era un admirat col·lega–, va produir-se una situació endiastrada: l'endemà al matí havia de tenir lloc aquesta entrevista en algun despatx de la redacció d'*El Jueves*, el rellevant setmanari d'humor irreverent en què col·laborava Jaume Perich.

I el cas és que, amb el cor desfet per la pena i havent-hi un considerable trasbals a la seu de la revista (tres cadenes de televisió competien a fer parlar Òscar Nebreda, o qui fos de la casa, a propòsit del ninotaire desa-

Al dibuixant, no li cal l'alè de les muses a l'hora d'anar per feina. Però, per si de cas, Gin té a l'abast unes quantes ampolles de whisky de malta, recurrent i eficaç font d'inspiració.
Foto: JORDI SOLER.

paregut), Jordi Ginés, *Gin*, va prestar-se al diàleg. Un diàleg torbat, sovint, per l'emoció.

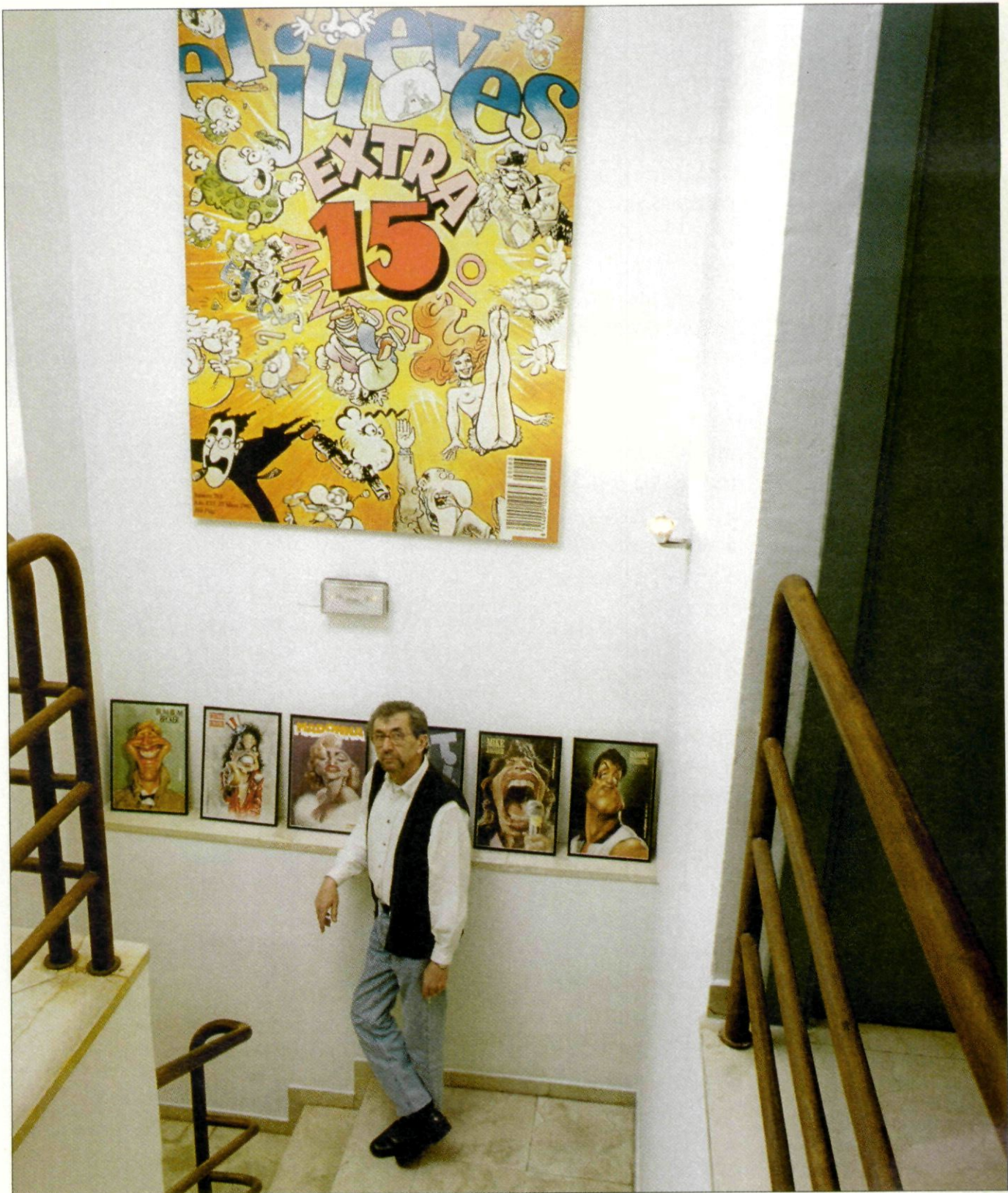
–És evident que la mort de Jaume Perich ens condiciona.

En Jaume era un home d'esquerres, però mai no va ser un activista de carrer, sinó un lluitador, diguem-ne, conceptual, que es valia de l'humor per combatre les classes dominants, els abusos del poder i les injustícies socials. Bé, el tenien aquí, amb vostès, i imagino que abans d'incorporar-se a l'equip d'*El Jueves* ja devia haver-hi una sintonia; al capdavant, anaven contra el mateix enemic, en una llarga i antiga batalla que es va iniciar durant el, i a causa del, franquisme.

–«Sí, ja venia d'aquells temps en què la redacció d'*El Papus* estava al costat del *Por Favor*. Aleshores ens vèiem molt sovint, al bar, a l'hora de dinar o així. De fet, tots estàvem a la mateixa banda, i pensàvem el mateix, també.»

–Devien fer unes bones tertúlies!

–«Sí, i tant! I ara, curiosament, no ens vèiem tant perquè

Gin sota un pòster del 15è
aniversari d'«El Jueves».
Foto: JORDI SOLER.

ens envia –aquí, Gin rectifica i diu ‘ens enviava’– els dibuixos per fax. Ens vèiem poc, però ens trucàvem sovint.»

–Hauríem d’esmentar, penso, *Hermano Lobo*, una altra revista humorística d’aquells temps, també perseguida i maltractada per la dictadura. Més que res per situar el lector, i com a homenatge a tanta gent que se la jugava sense alçar barricades ni assistir a conspiracions ni *contubernios*.

–«Sí, i no eren els únics: tots els que fèiem coses que no agradaven a la dictadura ballàvem a la corda fluixa!»

–El cas és que *El Papis* va patir un sagnant atemptat terrorista. Un paquet bomba que, si no recordo malament, va matar una persona de la casa. Hi era, vostè, quan va explotar l’artefacte?

–«Sí, a mig matí del 20 de setembre de 1977. Per sort, jo estava en una sala mirant unes diapositives, perquè el meu despatx, que era molt a prop d’on va haver-hi l’explosió, va quedar *guapo*; va quedar fet una merda! Ja dic, gràcies a Déu que estava mirant aquelles fotografies! Hi havia també una reunió de *Barrabás*, amb l’Àlex Botines, que en portava la direcció, però ja eren més al fons. No, si hi havia una bona colla... L’Òscar també hi era.»

–Qui va ser la víctima mortal?

–«Juan Peñalver, el porter de la finca. Llavors estàvem al primer pis del número 77 del carrer de Tallers, de Barcelona, i compartíem oficines amb les revistes *El Cuervo* y *Party*.»

–Es va saber qui en va ser l’autor, o els autors?

–«Bé, sí, es va saber des d’un principi. Era la colla del Gómez Benet, la colla d’aquell de les pells d’Andorra. En diverses trucades telefòniques va fer-se’n responsable la *Triple A*, que volia dir *Alianza Apostólica Anticomunista*, però la veritat és que ja feia temps que ens ame-

EL FRANQUISME

«Tots els que fèiem coses que no agradaven a la dictadura ballàvem a la corda fluixa»

ELS POLITICS

«Tant li fotem a l’Aznar com al Felipe, com al qui sigui. I no hi ha hagut mai una trucada, ni res de res. Al contrari, per Nadal els enviem el ‘christmas’ d’El Jueves’, i tots ens contesten»

EL LLIBRE D’ESTIL

«Hi ha una mica d’anarquia educada; entre nosaltres, cadascú fot el que li sembla»

EL 23-F

«Recordo que els nostres guardes de seguretat intentaven posar bales a les pistoles, i les bales els queien per terra de tan nerviosos com estaven»

naçaven. Aleshores varen detenir en Gómez Benet i dos més, un dels quals moriria a la presó; era de Colera, o de Portbou, i es deia García-Carrés.»

–Oh, aquest havia estat secretari del *Sindicato de Actividades Diversas*, que era una mena de grup mixt dels sindicats verticals del franquisme. Què va passar després de l’atemptat?

–«Després de la bomba, poc temps després, l’Òscar i jo vàrem deixar *El Papis*, on el Fer va seguir com a director (actualment és director d’*El Jueves*).»

–Potser que canviéssim de registre. Veurà, no fa gaire, en una conferència pública, Avel·lí Artís, *Tísner*, repassava la seva faceteta de dibuixant d’acudits a *L’esquella de la Torratxa* –alter ego de *La Campana de Gràcia* quan l’autoritat la tancava–, i explicava que, ja llavors, els humoristes que no es venien a ningú ni a cap partit ho tenien força magre. Especialment durant la guerra civil, que es jugaven fins i tot la vida, perquè tenien en contra els feixistes i els anarquistes de la FAI. Com ho tenen, ara?

–«Home, ara hi ha una llibertat total i absoluta! No passa com en temps d’*El Papis*, que cada tres dies havies d’anar a declarar al jutjat, encara que no tinguéssim cap judici greu. Però cada dia hi érem, i per ximpleries de res! Ara, a vegades diem mig espantats ‘ui, això!’, però després no passa res.»

–No hi ha un control subterrani? No reben trucades, diguem-ne, àuliques, «suggerint» o, fins i tot, amenaçant?

–«No, no, això amb nosaltres no, eh? Amb nosaltres, res absolutament! De tota manera, tampoc no som... Ens fem una censura nosaltres mateixos, per ètica, no?»

–Una mica allò que se’n diu «llibre d’estil», vaja.

–«Sí, hi ha coses que a nosaltres mateixos no ens agrada pu-

blicar. Però, bé, amb els polítics tirem fort, i tant li fotem a l’Aznar com al Felipe, com al qui sigui. I no hi ha hagut mai ni una trucada, ni res de res. Al contrari, per Nadal els enviem el *christmas* d’*El Jueves*, i tots ens contesten.»

–Encara, tenen prou sentit de l’humor!

–«Pot ser que algú s’enfadi i no li agradin gaire les bromes, però no ens ho fa saber; de fet, mai no hem rebut cap queixa oficial.»

–A vegades, en segons quins tractaments de la premsa, s’han produït reaccions...

–«Home, a la premsa jo crec que sí que hi ha més censura d’ells mateixos, del director del mitjà. És clar, si l’*Avui* és de Convergència, deuen tenir algun tipus de control, d’això no ho toquis’. Però nosaltres, res; nosaltres entrem a sac, i llestos! I després hi una cosa que jo considero prou important: si un polític, l’Aznar, per exemple, se’n querellés a causa d’una broma, un fotomuntatge o una cosa d’aquestes, la querella sortiria als diaris, i seria pitjor per a ell, perquè el que no hagués vist la broma se’n assabentaria, no?, i això també els deu frenar una mica.»

–Pot ser que un diari sempre tingui més credibilitat que una revista d’humor, encara que allò que digui el diari sigui fals i el que digui la revista sigui cert. És que a través de l’humor es poden dir moltes coses, es poden dir veritats com temples!

–«I tant! Jo crec que sí!»

–Vázquez Montalbán, en l’article dedicat a Jaume Perich, parla d’un home del carrer que li comentava, a propòsit d’un del seus acudits: «Aquest tio sempre l’encerta, no s’equivoca mai!»

–«En Jaume era sempre precís!»

–Com es contempla des d’*El Jueves* aquest estat de coses que

a Madrid anomenen *crispación*?

—«Bé, a nosaltres ja ens comença a avorrir, perquè pràcticament cada setmana has de tocar el tema! I és que entre el GAL, el *¡váyase, señor González!* i tot això ja tenim motiu per preocupar-nos: ens estem repetint! Temps enrere sortien una notícia, i una altra, i una altra, i totes diferents, no? Ara, amb tanta crispació, ens estem crispant fins i tot nosaltres, perquè, com que cada dia està passant el mateix, ja no sabem què fotre!»

—Però la crispació cau més cap a la banda de Madrid que cap a la nostra. Aquí hi ha molta més tranquil·litat, encara que ja s'han aixecat veus denunciant una mena de pacte del silenci, una mena d'omertà. Per cert, existeix o no, aquest pacte?

Jordi Ginés i Soteris neix a Barcelona l'any 1931. Debuta professionalment a l'editorial Plaza en revistes com «Nicolás», «Florita» etc. Salta a Bruguera per publicar a «DDT», «Can-Can» i «Pulgarcito». Se'n cansa i va a Londres, on treballa per a revistes infantils depenents del

Biografia

«Daily Mirror», i fa acudits per arreu del món. A començament dels 70 entra a «Barrabás» i després a «El Papus», revista de la qual és director artístic fins al dia de l'atemptat. Ha estat director d'humor del «Playboy» a Espanya. El 1981 ingressa a «El Jueves», que dirigeix fins al 93. Actualment és editor d'Ediciones El Jueves i, tot i això, segueix dibuixant.

—«Sí, jo crec que les trucades i tot això deu ser continuu, i algú hi deu haver darrere els diaris que els diu 'tireu per aquí', o 'tireu per allí'. Però nosaltres, repeteixo, n'estem al marge. Totalment al marge!»

—Amb tot el que està passant, quines perspectives de futur al·lira, en Gin?

—«Home, el que està passant em fa molta vergonya, no? És allò de la *vergüenza ajena*; sembla mentida que a casa meva, en aquest país, passin aquestes coses, no?, que així que aixequés una coseta surt una brutícia... I, és clar, de cara enfora devem fotre un paperot que no és gens beneficiós per a nosaltres. I això s'acabarà amb les eleccions, o com sigui, i a veure si ho arreglem tot i es comença de nou. Jo crec que totes aquestes brutícies

que hi ha hagut fins ara s'acabaran. Per vergonya, o perquè ja es pot investigar més tranquil·lament. Ara, no sé per què deu ser que, de cop i volta, s'aixequin tantes coses.»

—Hi ha molt d'interès a fer saltar el govern socialista.

—«Oh, i el cas del Garzón també és una mica estrany, no? Això ja ho tenia abans, i va deixar-ho per entrar a la política. Volia ser ministre, i com que no va ser-ho... Sembla un joc de petites venjances, i entre ells mateixos, vull dir; ja no és l'oposició!»

—Sí, en el seu moment, en lloc del «canvi» s'hagués produït la «ruptura», hauria anat tot plegat d'una altra manera? O és molt difícil imaginar què hauria passat?

—«Ja ho crec que... Perdona,

Jordi Ginés, assegut a la seva taula de treball.
Foto: JORDI SOLER.

però és que avui, amb això del Jaume, tinc un dia que no...»

—Sí, tots estem com trasbalsats! Li ho preguntava perquè, estant jo a Madrid, el filòsof Fernando Savater —coincidiem al bar que hi havia sota el seu apartament— va dir-me que després de la mort de Franco, molts dels que estaven en el poder tindrien problemes de jutjat de guàrdia. Potser tots els mals ens vénen del fet que després del 20-N de 1975 ningú no tingués problemes de jutjat de guàrdia. Ho ha reflectit d'alguna manera, això, *El Jueves*?

—«Sí, són temes que hem tocat, però ara no sabia dir-li de quina manera.»

—Tenen alguna línia mestra de conducta humorística?

—«Doncs el cas és que no marquem una línia. En tot cas, la línia d'*El Jueves* és l'absència de línia. Hi ha una mica d'anarquia educada; entre nosaltres, cadascú fot el que li sembla i opina del que vol. El que passa és que, de fet, tots som d'esquerra, de l'esquerra liberal, i coincidim en el mateix. Quan dones un tema a un company d'equip, ja saps com el tractarà, i per on collarà, no?»

—De fet, *El Jueves* és una revista satírica.

—«Sí, jo crec que sí!»

—Però no arriba a la virulència ni al «menjapellanisme» de les que s'editaven a Barcelona abans del 1939.

—«Les revistes d'abans de la guerra, com el *Cucut*, l'*Esquella* i totes aquestes, tenien una línia política, diferent en cadascuna d'elles: hi havia la catalanista, la republicana, la més del centre, no ho sé. Anaven a favor d'un i contra els altres, no? Nosaltres, en canvi, fotem castanya a tothom; a tothom que creiem que ha fet una cantada, o amb qui no estem d'acord.»

—O sigui, són eclèctics al revés: en lloc de tenir-los tots contents, els tenen tots empenyats.

—Qui és Déu?

—No ho sé, però m'agradaria conèixer-lo!

—Què és la pàtria?

—El lloc on menges les garrofes.

—Qui és el rei?

—Un senyor capaç de pronunciar frases tan brillants com aquella de «Tranquil, Jordi, tranquil!»

—Què és l'humor?

—Allò que va necessitar Déu Nostre Senyor per crear el món en set dies.

—Què dimonis és la crítica constructiva?

—El mateix que la crítica negativa, només que feta dissimuladament.

—«El Jueves» no té pensat fer «The Thursday», com fa «¡Hola!» amb el «Hello!»?

—M'agradaria molt més fer «El Dijous».

—No hi ha cap problema legal que li ho impedeixi.

—Escriu molt malament el català perquè a l'escola nacional catòlica no em varen ensenyar la meua llengua.

—Qui és Jordi Ginés Soteras, àlies «Gin»?

—Un ninotaire.

—«Sí, més aviat sí!»

—Expliqui'm alguna anècdota, home. Vostè ja té historial i experiència, i acaba de dir-me que cada dos per tres eren als jutjats. És que tothom en recorda alguna: 'Miri, a mi em va venir a buscar la policia a les quatre de la matinada', o 'Em varen registrar la casa de dalt a baix'.

—«Així, de preocupació, només tinc present el 23-F. En aquell temps *El Jueves* pertanyia al grup Z, i nosaltres érem com una colla diferent als d'*Interviú* i la resta de publicacions que es feien allí. Com si estiguéssim tocadets, érem un grup a part. I recordo que la nit del 23-F vèiem com tothom anava baixant l'escala, anava guellant, anava tocant el dos. I és que entre ells varen avisar-se, i a nosaltres ens van deixar allà, al raconet nostre. Aleshores, en veure que no quedava ningú, vàrem baixar a preguntar als guardes de seguretat què passava, i aleshores ens ho varen explicar, tot recomanant-nos que també ens n'anéssim. Aquella nit la vàrem passar una mica preocupats, perquè, és clar, el primer que vàrem pensar és que s'escaparia una castanya, i que ens la fotrien per rojos. Aleshores jo, que tenia dues filles estudiant a Barcelona, el que m'interessava era localitzar-les per dur-les amb el cotxe a Sitges, que és on visc. I recordo que els guardes de seguretat intentaven posar bales a les pistoles, i les bales els queien per terra de tan nerviosos com estaven.»

—I vostè?

—«Jo no estava gaire nerviós en aquells moments, perquè només pensava a localitzar la canalla i endur-me-la, no? Llavors vaig estar una estona al grup Z, fins que vaig aconseguir contactar-hi, i me'n vaig anar. Fins i tot hi havia amics que em trucaven oferint-me el seu domicili per tal que no em localitzessin si passava alguna cosa, perquè, re-

alment, ningú no sabia què cony podia passar de debò.»

—Com tenim, ara mateix i a casa nostra, el panorama humorístic?

—«Home, hi ha gent molt bona i molt vàlida, però entre els humoristes actuals trobo a faltar... No ho sé, estaven més units els opissos, els juncedes i tots aquells, no? Trobo a faltar, per exemple, un Saló de l'Humor, on tots exposem i ens trobem, almenys per un dia. A Madrid ho comencen a fer, això. Hi ha una exposició que reuneix *los mejores humoristas españoles...* i tots són de Madrid; no n'hi ha cap de nosaltres, no ens hi han convidat!»

—Què diu, ara? I qui ho ha organitzat, això?

—«Doncs els humoristes espanyols!»

—És estrany, perquè em consta que el *Forges* té bones relacions amb Catalunya.

—«Oh, el *Forges* és collonut! Amb aquest sí que ens veiem sovint! Doncs això d'un contacte anual, sigui a través d'un saló, sigui gràcies a una exposició col·lectiva, sí que m'agradaria. I potser ho començarem a bellugar mitjançant el Col·legi de Periodistes, perquè tant en Cadena com el Pernaú són molt aficionats als acudits. El Josep M. Cadena, sobretot, en té unes col·leccions impressionants. Ja li he dit un parell de vegades: 'un dia hem d'anar a dinar, que tinc coses per dir-te'. 'Ah, doncs quan vulguis!' I per la feina, o per les coses, sempre ho vas deixant de banda. Però un dia parlarem tota la colla d'aquí amb el Cadena, i a veure si s'organitza un saló com cal.»

—Tornant al tipus d'humor que es fa ara, Pere Calders, que quan dibuixava era *Kalders*, mostrava una violència conceptual semblant a la de Tarantino a *Pulp fiction*. Un exemple: es veu que, durant la guerra civil, patrulles armades duien gent als

revolts de l'Arrabassada i allí l'afusellaven. I, arran d'aquests fets tan lamentables i sanguinaris, Calters va publicar un acudit en què apareixien dos excursionistes en aquella zona del Tibidabo contemplant restes d'esquelets humans, i un d'ells deia (si fa o no fa): «Mira, algú ha vingut a fer una costellada!» Vostès poden collar molt i foire molta castanya, però encara no hi han arribat, a aquests extrems.

—«Home, a aquests casos, no!»

—I, de fet, i ateses les circumstàncies, se la jugaven!

—«I tirant més enrere, encara. La tancada del Cucut, per exemple, que va venir arran d'un acudit, em sembla, d'en Junceda. Va ser quan l'Orfeo Català va anar a Madrid, i en Junceda va fer-ne una caricatura amb un peu que deia: 'El mestre Millet amansint les feres'. Allò els va costar la tancada, i és que també rebien; els temes d'aquí encara els deixaven passar, però quan els tocaves la qüestió centralista, ja t'havia caigut el pèl, eh?»

—Doncs torna a haver-hi feres per amansir, a Madrid.

—«És que ens tenen mania perquè no ens coneixen! A veure, els preocupa menys el problema basc que el català, i els bascos maten i fan barbaritats, no?»

—Mario Vargas Llosa, que ha viscut a Barcelona i ens hauria de conèixer, ha dit que és més perillós el nostre nacionalisme incruent que el dels etarres.

—«No tenen, crec jo, ni puta idea de què volem o què pretenem. A més, és lògic que aquí s'estigui fent el que calgui per salvar el que és nostre, no? Varen ser quaranta anys, i si aquell senyor arriba a aguantar una mica més, pràcticament destrueix la nostra cultura, la nostra llengua i una sèrie de coses més, eh? No sé quina por... La por de l'independentisme, potser. Però bé, els bascos també van per a-

quí.»

—Hi ha un grau bastant notable d'intolerància.

—«Ara és molt més marcat. Jo recordo que quan nosaltres anàvem a Madrid, o venien dibuixants de Madrid aquí, no hi havia problemes entre nosaltres; ni tan sols sortia el tema del català i el castellà. Però últimament, quan truques a Madrid o parles amb algú d'allí, de seguida et pregunten 'què passa a Catalunya, què esteu fent?' Però si no fotem res, aquí, res en absolut!»

—La campanya contra el suport de CiU al govern del PSOE s'ha basat en atacs, sistèmatics, en falsejaments i en tergiversacions. I el pitjor del cas és que molta gent s'ha empassat la superxeria.

—«Sí, sí, totalment! Però, miri, *El Jueves* és una revista d'una editorial catalana, i està pràcticament pensada i feta aquí, tot i que els col·laboradors són d'arreu d'Espanya, no? Però es nota que som catalans, perquè més d'una vegada en els textos en castellà se'ns escapa alguna catalanada. I, curiosament, mai no hem tingut cap problema, mai no hem rebut cap carta dient que si se'ns nota el llautó, que si la cebeta... mai! I venem molt bé a Madrid, per exemple. Venem molt bé al nord, a València, a Andalusia, i mai no ens han retret ni recriminat res. Potser és que hem tingut prou tacte a l'hora de fer una revista que es distribueix a tot l'Estat.»

Un equip de televisió em segresta Jordi Ginés i se l'endú a una altra banda perquè els parli de Jaume Perich. Aquesta entrevista s'ha realitzat amb més dolor que alegria, i encara que el text no ho reflecteixi, hi ha hagut llargs silencis, preguntes inútils i respostes confuses i inacabades. Que estranya, que incòmoda és la pena a la redacció d'una revista que, per sobre de tot, ha de fer riure!

Retrat

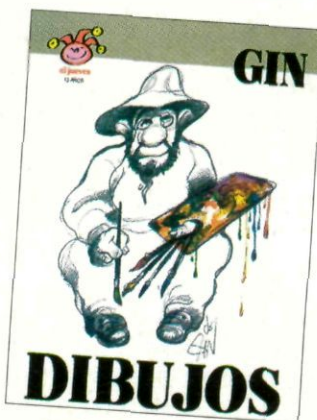
La rauxa a casa del seny

És molt difícil establir qui i com és la persona que acabes de conèixer si es troba profundament aclaparada per la immediatesa d'un episodi tan luctuós com la mort, literalment sobtada, del company que era Jaume Perich. Jordi Ginés i Jaume Perich havien estat amics, a més de col·legues: ambdós, juntament amb els també ninotaires Romeu, Tom i alguns humoristes més, varen instituir, fa anys i panys, el «National Show», una revista de periodicitat mensual que només va resistir sis mesos als quioscos (diuen que oferia un humor massa culte i elegant, molt en la

línia del cèlebre «Punch» britànic), però l'estrepitós fracàs d'aquell invent —és fins i tot bo fracassar per excés de qualitat— no havia pas de malmetre els lligams de companyerisme que els unien; lligams ara desfets per una maleïda i intempestiva hemorràgia intestinal.

Jordi Ginés, que sempre signa els treballs com a «Gin», és un d'aquells tipus humans que t'impressionen. I no perquè sigui extraordinàriament alt, o tingui una taladradora per mirada: Jordi Ginés impressiona, primer, perquè

sap aguantar-se el dolor i admet que se li faci una entrevista en el lloc menys indicat i en el moment més inoportú, i, segon, perquè és un artista com una casa de pagès i no té ni idea de què és allò que s'anomena petulància. Treballa sobre una taula de despatx plena d'estris de tota mena més o menys vinculats a la seva professió, i comparteix oficina amb Josep Antoni Fernández, «Fer», a qui agraeixo puntuals intervencions que varen contribuir força al bon desenllaç de l'entrevista. En Ginés té la pell del rostre sàviament curtida, com si, en lloc de dibuixar en habitacles tancats, exercís de llop de mar en alguna embarcació de plaer avarada entre coralls i anèmones. I per quan se li encallen els mecanismes de l'enginy, té a mà una màquina infernal i sorollosa amb què desentumir-se les neurones. Tots hi hem jugat, de més joves.

Caricatura del pintor Henri de Toulouse-Lautrec que il·lustra la portada del llibre de dibuixos de Gin, obsequi d'«El Jueves» als seus lectors en commemorar-se el 15è aniversari de la revista. La personalitat del traç i la perspicàcia fisiognòmica caracteritzen l'obra de Jordi Ginés.